

بسم الله الرحمن الرحيم

مرکز مدیریت حوزه های علمیه خاوران

مدرسه علمیه ثامن الائمه (ع)

موضوع مقاله :

ضعف و ناتوانی بشر در مواجهه با بلایا

پژوهشگران :

هدیه جدید اسلام (نویسنده مسئول)

فاطمه اقبالی

مأنده راجع

استاد راهنما:

سرکار خانم دکتر صائب نیا

ایمیل :

nasrinjadidi2@gmail.com

شماره تماس: 09196242979

بهمن ۱۳۹۹

چکیده

ناتوانی و ضعف بشر در مقابل با بلایا

برای اینکه این عجز و ناتوانی بصورت روشن تری بیان شود نمونه هایی از آیات قرآن کریم یادآور می شوم.

آیه ۵۴ سوره روم

ضعفهای درونی خود انسان

۱- عجزول بودن سوره اسرا آیه ۱۱

۲- ضعف انسان مقابل تمایلات درونی نساء آیه ۳۷

۳- تنگ نظری اسراء آیه ۱۰۰

۴- طغیانگر بودن سوره علق آیه ۶

۵- مغرور بودن سوره انفطار آیه ۶

و بسیاری از ضعفهای نفس اماره

ضعفهای فیزیکی و بیرونی ضعف در مقابل اسباب خداوند ضعف در مقابل اعجاز خداوند توسط پیامبران که آخرین آن قرآن است.

ضعف در مقابل مرگ فیزیکی ، پیری

تأثیرات جهان مادی از جمله بلایای طبیعی گرفته تا فرسایش او

ضعف در مقابل انواع تحرکات جهان مادی از جمله طوفان و زلزله و ... اتشفشان
که بسته به اراده خداوند می تواند بلای خانمانسوز بشر باشد و یا همان برای
کسانی منشاء نعمت و گشایش رحمت

عمل و کلام الگو و نمایندگان خداوند بر روی زمین مناجات معصومین علی
الخصوص مناجات روز عرفه امام حسین و همچنین مناجات و ابراز ضعف
پیامبران الهی که در آیات قرآن می تواند انسان را که ضعیف است به سلامت
از گردنه آزمایشات و بلایای الهی نجات دهد.

مقدمه

در ابتدا به سخن وحی از لسان مبارک نبی اکرمش به آیه ای از قرآن کریم در باب ناتوانی و ضعف بشر در مواجهه با بلایا تمسک می‌جوئیم: بسم الله الرحمن الرحيم

وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِّنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِّنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ وَالثَّمَرَاتِ وَ
بَشِّرِ الصَّابِرِينَ

سوره بقره آیه ۱۵۵) و قطعاً شما را به چیزی از قبیل ترس و گرسنگی و کاهش در اموال و جانها و محصولات می‌آزماییم و مژده ده شکیبان را.

با توجه به ایه مبارک فوق به این نتیجه می‌رسیم در هر لحظه انسانها می‌توانند در معرض ابتلاء به آزمایش و بلایایی که از سمت خداوند بزرگ بر انسان وارد می‌شود قرار گیرد و هیچ راه گریزی از آن نیست و از آنجا که سخن وحی قطعی و فراگیر است و همه زمانهای گذشته و حال و آینده را شامل می‌شود آدمی باید آمادگی مواجهه با آنرا داشته باشد و بگونه ای در این آزمایش قطعی تفکر و عمل کند تا بتواند آنگونه که باید این مرحله را طی کرده و باتوجه به تقدیری که خداوند برای او تنزیل نموده در حیطه اختیار و وسع خود به سر منزل مقصود و سعادت برسد.

از طرفی با توجه به آیات مبارک سوره ولعصر که خداوند می‌فرماید

سوره والعصر آیات ۲ و ۱: بسم الله الرحمن الرحيم : وَالْعَصْرِ ۱ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي
خُسْرٍ ۲

(قسم به زمان) که انسان در خسارت و زیان است میتوان به این مسئله پی برد از هنگام تولد تا مرگ که زمانی محدود برای گذر در این دنیای فانی داریم و در این زمان محدود که تقدیر آن در دست پروردگار یگانه و فناپذیر است ما قطعاً در معرض آزمایشات الهی قرار داریم و راه نجاتی جز راهی که او برایمان در نظر گرفته نداریم.

معنی واژه بلا برگرفته از «بلی» در لغت دارای دو معنی اصلی است. ۱- کهنه شدن و فرسودگی ۲- امتحان و اختبار. ۳- بلا به معنی امتحان در هر یک از خوبی ها و بدی ها جریان دارد.

امتحان به دو منظور انجام می شود

الف) شناخت حالات فرد و دستیابی به خصوصیات که نامعلوم است. ب) اشکار شدن نیکی ها و بدی ها بدون اینکه چیزی مجهول باشد که امتحان الهی با این هدف است. گاهی نیز هر دو هدف مقصود امتحان کننده است و این امتحان گاه با نعمت های سرور آفرین و با هدف شکرگزاری است و گاه با محنت ها و بلایا و با هدف صبر آن است. در مواردی صبر بر بلا آسان تر از ادای حقوق نعمت های الهی است.^۱

۱ - حسین راغب اصفهانی مقررات الفاظ قرآن ص ۱۴۵- ۱۴۶

برای اینکه عجز و ناتوانی انسان در مقابل بلایا به صورت روشن‌تری بیان شود به کلام حق متوسل می‌شویم و دلایلی را یادآوری می‌کنیم که در واقع شبهه‌ای در این زمینه باقی نماند.

سوره مبارکه روم آیه ۵۴ **اللَّهُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ ضَعْفٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ ضَعْفٍ قُوَّةً ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ ضَعْفًا وَشَيْبَةً ۚ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ ۚ وَهُوَ الْعَلِيمُ الْقَدِيرُ**

خدا آن کسی است که شما را در ابتدا از جسم ضعیف (نطفه) بیافرید آنگاه پس از ضعف و ناتوانی (کودکی) توانا کرد و باز از توانایی و (قوای جوانی) به ضعف و سستی و پیری برگردانید که هر چه بخواهد و مشیتش تعلق گیرد می‌افریند و اودانا و تواناست .

و در نمونه‌های دیگر از قرآن می‌توان به طور خلاصه اول از ضعف‌های درونی انسان نام برد. الف) عجل بودن انسان سوره اسراء آیه ۱۱ ب) ضعف انسان مقابل تمایلات درونی سوره نسا آیه ۳۷ ج) تنگ‌نظری سوره اسراء آیه ۱۰۰ د) طغیانگری سوره علق آیه ۶ هـ) مغرور بودن سوره انفال آیه ۶ و بسیاری از صفت‌های نفس اماره نام برد .

دوم از ضعف‌های بیرونی و ضعف در مقابل اسباب خداوند و ضعف در مقابل اعجازه خداوند توسط پیامبران که آخرین آن قرآن است و ضعف در مقابل با مرگ و پیری و تاثیرات جهان مادی از جمله بلایای طبیعی تا فرسایش انسان در طول زمان و همچنین ضعف در مقابل انواع تحرکات جهان از جمله طوفان و زلزله و... آتشفشان حرکت کهکشان‌ها و کل هستی که بسته به اراده خداوند می‌تواند بلای خانمان‌سوز باشد و همان برای مومنین و منشأ نعمت و گشایش و رحمت.

اهمیت این مقاله در این است که انسان به ضعف و ناتوانی ذاتی خود پی ببرد و آگاه شود برای بقا و راهی به غیر از لقاء الله وجود ندارد و این را در همین زمان حال که با وجود پیشرفت جهش یافته تکنولوژی و گاهی هر روز به ناتوانی خود در مقابل آفرینش و تحرکات آن پی می برد و این تحرکات می تواند بلایی نان هم که برای او باشد.

و همکنون که در جامعه ای به وسعت زمین زندگی میکنیم خواهناخواه در گرفتاری ها و برایان شریک هستیم و چاره ای جز گذراندن زندگی و این آزمایش الهی نداریم برای رسیدن به سرمنزل مقصود باید راه و روشی را سرمشق خود قرار دهیم و به آن عمل کنیم که برای ما شیعیان تا زمان ظهور آقا (عج) راهی روشن تر از حبل المتین و ریسمان الهی نیست و نقشه راه و گذر از این گردن خطرناک سخن و سیره معصومین است که از ابتدای کار که اعتراف به ضعف خود و روش اظهار آن در دعای عرفه امام حسین ع برای ما الگوست نهج البلاغه و صحیفه سجادیه و و فصل خطاب به همه آنها کلام حق قرآن کریم است.

لذا خودآگاهی انسان به ضعف خود ابتدای حرکت در جاده سلامت است زیرا هنگامی که انسان به این خودآگاهی نرسد گرفتار طغیانگری می شود و آزمایش برای او به جای رشد و شکوفایی استعداد و حکمت و برکت تبدیل به بلایی خانمان سوز می شود.

به همین دلیل هنگامی که انسان خود آگاهی نسبت به ضعف خود پیدا می کند در پی جبران نقاط ضعف درمی آید و چون خداوند در ذات او میل رسیدن به کمال را قرار داده اگر این ضعف را از راه حق دریافت کند و شناخت خوبی به

آن پیدا کند از آنجا که رب اسباب رسیدن به آن میل کمال برای انسان تعریف و روشن کرده است می‌تواند با اذن او در همان راه قدم بردارد و به کمال برسد اما اگر همین خودآگاهی به ضعف و یا بی توجهی به ضعف انسان از سمت شیطان رجیم تلقی شود متأسفانه با وسوسه شیطان ناخواسته و گمراهانه قدم در بیراهه او بر می‌دارد و برای جبران این ضعف و خسران در همان بیراهه گمراه می‌شود و می‌تواند نه تنها به مرتبه اسفلسافلین نزول کند بلکه خود و جامعه خود را به انواع بلایا و آزمایشات الهی آن هم از نوع عذاب الهی نزدیک کند و این همان عهد ابلیس لعین است امیرالمومنین درباره شیطان و درباره پیروان شیطان در نهج البلاغه می‌فرماید :

مردمی هستند که شیطان را تکیه گاه شئون زندگی خود قرار دادند و شیطان هم آنان را در پلیدی و فریبندگی شرکای خود نمود این موجود پلید در درون سینه های آنان تخم گذار و جوجه درآورد و تدریجاً در آغوش آنان نشست آن مطرود ازل و ابد با چشمان آن می‌نگرد و با زبان هایشان سخن می‌گوید نتیجه این شد که آنان را برای راندن در لغزش گاه ها نمود و خطا و انحراف را در دیدگاه آنان بیاراست در زندگی رفتار کسی را پیش گرفتم که شیطان او را در سلطه خود شریک نمود باطل را از زبانش بیرون بیاورد.^{۱۶}

و مطمئناً این افراد و جامعه پیرامون آنها در معرض بلا و عذاب الهی قرار خواهند گرفت فقط برای اینکه ضعف و ناتوانی خود را از راه حقیقت درک نکرده اند و از طرفی حبل المتین که در مصادیق بارز آن اولیای الهی و مصداق بارز دیگر آن نیز قرآن کریم است برای آن است که هر کسی به این ریسمان بچسبد

^{۱۶} - نهج البلاغه شریف رضی تصحیح صبحی صالح دارالکتاب بیروت ص ۵۳ خطبه ۷

از سقوط و گمراهی نجات پیدا می کند در حقیقت تمسک به قرآن و اولیاء الله،
انسان را از تباهی و هلاکت نجات می دهد و آزمایشات و بلایی که ضعف انسان
را به رخ می کشد سر بلند به سر منزل مقصود برساند.^{۱۷}

والسلام علیکم و رحمه الله و برکاته

^{۱۷} - ابن ابی الحدید عبدالحمید بن هبیه الله شرح نهج البلاغه محقق مصفح : ابراهیم محمد ابوالفضل ج ۱ ص ۳۲ چاپ اول

منابع

- قرآن کریم
- نهج البلاغه - ابن ابی الحدید - کتابخانه آیت الله مرعشی
- آلوسی - محمود - روح المعانی
- ابن فارس، معجم مقیاس الغه
- بیضاوی، عبدالله - تفسیر البیضاوی
- راغب اصفهانی - حسین - مقررات الفاظ قرآن
- زمخشری - محمود - اکشاف
- طبری - محمد بن حریر بن یزید - جامع البیان
- طباطبائی - سید محمد حسین - المیزان
- طوسی - محمد بن حسن - التبیان
- مجلسی - محمد باقر - بحار الانوار